

מחצית השקל, ובזמן המשנה היה מטבע מיוחד והיא "סלע צורי" כלומר מין שקל שהוטבע במדינת צור [צפון א"י] גם מחציתה נקרא בלשון המשנה "שקל" [כל הלומד פרק המפקיד יודע מזה! וקיבלו חכז"ל ששיעור מחצית השקל הנכר בתורה, הוא חצי סלע-צורי. שהוא שקל-צורי. אך רוב בני ישראל לא השתמשו במטבעות צוריים, רק מטבעות אחרות רומיים. ועל כן הוצרכו להעמיד "שולחנות" בחמשה עשר בו, אשר תפקידם להחליף to exchange את מטבעם הרגיל, לשקל צורי. כמובן שיש גם אפשרות לתרום סלע צורי [עיין שקלים 1:6-7] אים תורם עבור חבירו או שותפו או בשביל עני.

קולבון היא מילה יוונית. ופירושה "שכר החלפה". בימים ההם כשרוצין להחליף איזה מטבע בשביל מטבע אחר [כגון רוצה להשיג סלע, עבור 4 דינרים. או בלשוננו: 1 דולר בשביל 100 פעניס] חייב לשלם איזה surcharge עבור ההחלפה. כגון ישלם 4 דינרים פלוס שנים או שלש פרוטות עבור הסלע. [או בלשוננו: ישלם 103 פעניס, עבור דולר].

אנחנו מוצאים המילה "קולבון" בקשר לשדה אחוזה. כשבא לפדותו תיכף אחר שהקדישו [כגון שהקדישו מיד אחר יובל] משלם 50 סלע. אבל אים רוצה לפדותו, לדוגמה, 10 שנה לפני יובל ישלם 10 סלע ו10 פונדיון [יש 48 פונדיון בסלע] ואים תחשוב ל99 שנה. תמצא 49 סלע ו49 פונדיון שהוא 50 סלע + 1 פונדיון! והתשובה: שנותן "קולבון לפרוטרוט" כלומר כיון שמשלם במטבע של פונדיון, משלם קצת יותר מן הראוי [כעין surcharge] ובמקום שלפי האמת היה חייב 1 סלע ו 48/49 פונדיון לשנה, [שאפשר לתרגמו בפרוטות...] משלם פונדיון שלם

חידות השבוע:

- אנחנו קורין השבוע פרשת תשא [שקלים]. האים זה כרב או כשמואל [עיין מגילה 29 ו30?]
- כמה דרשות שונים לומדים מפסוק לא תבערו אש וכו'? [יש לכה"פ 4]

תשובות לשבוע שעברה:

- ולא שתו איש עדיו עליו. אים אומרים שתו מלרע [מטעימים על התי"ו] פירושו אין זיי האבן נישט געטרינקן!
- בני ישראל נאסרו לרעות בהמתם מול הר סיני מ' סיון עד 20 אייר לדעת רש"י. ולדעת תוספות הותרו בו ביום! [ביצה 5]

חל להיות בפרשה הסמוכה לה, בין מלפניה בין מלאחריה, קורין אותה וכופלין אותה! [תוספתא מגילה 3:1]

קריאת פרשת שקלים בשבת שלפני ר"ח אדר, היא תקנה עתיקה מאד, ונתקנה בזמן המקדש [שמא ע"י אנשי כנסת הגדולה] אך כנראה שלא פירשו מה נקרא "פרשת שקלים" עד שבזמן האמוראים איפלו רב ושמואל. לרב היא פרשת צו את בני ישראל את קרבני לחמי. ומעניין, שזו קריאה היחידה שנזכר במשנה, ונחלקו אמוראי בפירושה.

בבבלי אין גמרא על מסכת שקלים, אך יש ירושלמי, ומדפיסי הבבלי הכניסוהו, כדי להשלים את סדר מועד. [גם הכניסו ירושלמי על מסכת הוריות, אפשר לראותו בש"ס שנדפס בשנים שלפני תש"ס [בזמננו כבר חזר והושמט!] ולא ידעתי למה?]

יש מילה חדשה הנזכרת בקשר למצוות תרומת מחצית השקל, והיא "קולבון". עיין שקלים 1:6-7 ונבאר בס"ד. מן התורה חייב כל אחד לתת

לר"מ מספיק בקלבון אחד ודוק] [מעניין: משנה זו נאמרה בשקלים נשנית בחולין ונשתלשה בבכורות!]

נסיים בירושלמי ריש שקלים: א"ר ביבא אין את יכול לעמוד על אופיא [מהותו וטיבו] של אומה זו, נתבעין לעגל ונותנין, נתבעין למשכן ונותנין! בני ישראל אוהבים ליתן. אבל יש לבדוק היכן נותנין? יש לחשוב אים נותנין הכוח או הממון, לעגל הזהב [אשר היא תחליף a cheap substitute, ועולה בנקל] או להתמסר לאמונה ולהשתעבדות לד', הצריך עבודה ומסירות יום יום, אבל היא אמיתית!

הודעה: אפשר לשמוע שיעורים בעניינים שונים דרך קול תחכמוני 3800-715-641 ext 44661#

זה צורת סלע צורי. שקל שהוא מחציתו, דומה מאוד בצורתו לזה רק קטן מעט. שים לב: מה שמוכרין היום "מחצית השקל" זה זיוף וערמה. כי כל אלו נטבעו אחר חורבן בית המקדש בזמן מרד בר כוכבא. ואין אלו דומים כלל וכלל לאלו שהשתמשו בבית המקדש לצורך מחצית השקל

מי שרוצה להשיג הגליון נא לשלוח בקשה

weeklygilyon@gmail.com

נא לשלוח תשובות החידה ל:

weeklygilyon@gmail.com

אי נמי טקסט ל (347)762-8145

ואשמח מאד בכל מיני הערות והארות והשגות

יהושע גליק

נעבור להלכות קולבון. לדברי ר"מ, כל אחד חייב ליתון קולבון! אף מי שנותן שקל [=מחצית השקל] פשוט. וכך אמרו בירושלמי: כשם ששקלו דבר תורה כך קלבנו. וס"ל שהוציא הקב"ה כמין מטבע של אש והראה למשה כדכתיב זה יתנו, אלמא חייבים לתת שיעור זה בדיוק, ע"כ חיישינן שמא יחסר קצת משקלו [כגון שקל ישן שנישוף] וכדי שלא יפחות, התקינו חז"ל שכל אחד יוסיף קצת [לדברי ר"מ-מעה] [שהיא ששית דינר] נמצא השם "קלבון" היא לשון מושאל. כי אין כאן "שכר החלפה" כלל וכלל! ועל כן התירגום הנכון יהיה surcharge. לדברי חכמים: דווקא מי ששוקל סלע שלם [כגון עבור חבירו] ובדעתו לחזור ולתבעו "ער האט אוסגעלייגט", חייב ליתן סלע+קולבון [והיא לדעת חכמים:פונדיון!] אבל מי ששוקל סלע שלם, בשבילו, ובשביל עני או בשביל אשה או קטן, מכיון שאינם חייבים כל כך, לא חייבוהו חכמים אף הם בקולבון.

מי שבא להחלפן [exchanger] ובידו סלע שלם, ורוצה ליתן סלע ולקבל בחזרה change שקל, חייב ליתן שני קולבנות!! שקלים 1:6 [פליגי בירושלמי אי ר"מ היא או חכמים]

האחין השותפים, כלומר שירשו מעות מאביהן ועדיין לא עשו חלוקה, יכולין ליקח סלע שלם ממעות אביהן עבור שניהם, ואין חייבין בהוספת שום קלבון [כמובן, זה אליבא דחכמים] אבל אים הם שותפים [שני אנשים זרים שנשתתפו] חייבים בקלבון. והטעם: לפני חלוקה, רואים כאילו אב המת תורם בשביל שניהם, וכבר אמרנו שמי שתורם בשביל אחר, פטור מקלבון [ועל כן משנה זו היא גם לר"מ!] אבל שני שותפין דעלמא, הם כמי שתורם עבורו ועבור חבירו שחייב בקלבון אחד [גם זה נראה אף